

Marga Arboix | Responsabilitat i compromís de la Universitat amb la societat.

La funció social de les Universitats és un tema que ha generat nombrosos debats en la societat i en l'àmbit universitari. Qüestions com l'aportació econòmica a partir del finançament públic; la funció de la societat civil o les relacions amb el sector privat, passant per la importància de globalització del coneixement, han estat temes molt debatuts, en canvi s'ha discutit molt menys sobre la responsabilitat social de les universitats. Avui, aquesta responsabilitat social mereix, més que mai, una reflexió profunda, si volem que la Universitat sigui un lloc on es faci una anàlisi crítica d'allò que produeix, de com transferenceix el seu coneixement i quin ús se'n fa, d'aquest coneixement.

La crisi econòmica que estem vivint posa de relleu el paper social de l'educació, i podem veure com països econòmicament forts augmenten significativament la despesa en educació, com a inversió que els permeti afrontar la recupe-

ració i el creixement econòmic en el futur. Aspecte, aquest, que no s'està produint en el nostre país i que sembla que no forma part dels interessos dels nostres governs.

A més, la societat espera que la formació dels nostres joves sigui un factor determinant en la desaparició de la pobresa i que ens acosti al desenvolupament sostenible i a la pau. Aquest principi es tradueix en una concepció d'ensenyament que parteixi de l'anàlisi de les interrelacions entre el coneixement i tots els aspectes de la societat i de la cultura, i en una imatge d'organització universitària que prengui com a unitat de base un espai d'intervenció de la societat sobre ella mateixa, de tal forma que no se separi el coneixement de les formes de transmetre'l i de les formes en què l'utilitzen la societat, la política i l'economia.

En una època de crisi com l'actual les universitats haurien de ser útils per influir en el desenvolupament socioeconòmic, en la millora del nivell cultural, en la innovació tecnològica, sense descuidar la transmissió dels valors i de les competències ètiques, que són necessàries per garantir la construcció d'un futur social just i sostenible. De la generalització de l'educació depenen: l'elevació del nivell de vida del ciutadans, la millora de la salut, l'augment de la productivitat, la disminució de les desigualtats tant en el vessant de gènere com en el de les classes i sectors socials, i sense cap dubte l'educació facilita el "BON" govern. En una època de ràpida

mutació tecnològica i d'integració econòmica internacional, una població amb bons nivells educatius i capacitat d'adaptació, possibilita la prosperitat de les nacions.

Els ciutadans, a través de l'Estat, realitzen una inversió quan financen l'educació. Els beneficis que es desprenen d'aquesta inversió no són solament individuals sinó que, en augmentar la "productivitat" de cada treballador, estableixen les bases per a la formació d'una força de treball suficientment qualificada per realitzar les tasques que permeten un desenvolupament econòmic i social.

Les Universitats han demostrat sempre la seva capacitat per adaptar-se, evolucionar i propiciar els canvis que l'evolució de la societat requereix. Els canvis que avui s'estan produint en la nostra societat, estan cada vegada més necessitats d'una profunda reflexió i del saber, de manera que la docència/aprenentatge i la recerca són components essencials del desenvolupament cultural, socioeconòmic i de la viabilitat mediambiental dels individus, de les comunitats i de les nacions.

Per això la universitat es veu enfrontada a grans desafiaments i ha de transformar-se i renovar-se de forma "radical", de manera que la nostra societat, que pateix una greu crisi de valors, pugui sobrepassar les consideracions purament econòmiques i incorporar dimensions més profundes de moral i d'ètica.

Moltes vegades la Universitat tradicional, pateix una manca

d'estímul externs per al canvi i té una gran inèrcia interna, intentant no modificar l'sstatus quo de i en la pròpia institució. És per això que cal una intervenció activa dels universitaris en el canvi i en particular dels dirigents i governants de dins i fora de la pròpia institució, els quals tenen la responsabilitat d'estimular-lo i promoure'l. Cal reexaminar el funcionament de la Universitat i això implica incloure, tant els aspectes organitzatius i institucionals, com els objectius i els processos. La passivitat avui és retrògrada i covarda.

El govern de l'Estat i el de la Generalitat, d'un temps ençà, aporten alguns documents preocupants pel que fa la governança, finançament, estructura del professorat, autonomia universitària¹ i ², que al meu entendre requereixen, per part de les universitats, una anàlisi en profunditat i una resposta, ja que en molts aspectes s'allunyen del que hauria de ser la interrelació universitat/societat, per passar a l'intervencionisme dels governs i a unes concepcions i estructures poc democràtiques i poc participatives.

Cal, per tant, que els universitaris (professors, personal de l'administració i estudiants), fent ús de l'autonomia universitària i potenciant la relació amb les institucions de govern del país i amb els agents socials i empresarials, revisin i reinventin el paper que han de jugar els Consells Socials (amb representants de la comunitat, que en molts casos han desenvolupat més aviat un ritual protocol·lari més que no pas una intervenció per ajudar a redirigir el rumb de desenvolupament de les universitats), el Consell de Govern i el Claustre (avui amb un funcionament força obsolet i en molts casos demostrada in-

eficiència i baixíssima representativitat). Alhora s'han d'avaluar i definir els canvis a introduir en els programes docents de grau i postgrau i els projectes i paper de la recerca (objectius i pertinença social dels programes de recerca, vinculacions amb la transferència del coneixement i tecnologia, relacions amb institucions públiques i privades....), sempre dins l'àmbit de la independència de la Universitat.

I, sense cap dubte, cal avançar en un marc de treball global i interactiu, entre tots aquests agents socials, ja que és d'aquesta unió d'on és possible que emergeixin alternatives a les crisis i des d'on poden trobar-se noves línies de treball que facilitin un desenvolupament social i econòmic sostenible i que tinguin un gran respecte per l'equitat i el benestar de les persones. Aquest és avui un gran repte i una responsabilitat de la Universitat amb la Societat. •